

SARI GELİN ÜZERİNE BİR BAŞKA ANLATMA

Dr. Doğan KAYA

(Aşağıdaki yazı, daha önce hiçbir yerde yayımlanmamıştır ve ilk defa burada kamuoyuna ve araştırmacılara sunulmaktadır. D. K.)

Sarı Gelin hikâyesi üzerine çeşitli anlatmalar vardır. Ancak biz burada onları tekrar edecek değiliz. Yazımızda farklı bir anlatmayı ortaya koyacağız. Bu anlatma Erzurum'da karşımıza çıkmakta olup bize Âşık Temelî tarafından aktarılmıştır.

Temelî, 1958'de Erzurum'un Horasan ilçesinin Çamurlu köyünde doğmuş, sazı ve irticali olan bir âşığıdır. Halen Ankara'da yaşamaktadır. Nenesinden ve diğer büyüklerinden öğrendiği seferberlik hatıraları kitaplaştırmış, böylelikle bir nebze de olsa tarihe ışık tutmaya çalışmıştır. Hazırladığı bu çalışmayı kontrol etmem üzere bana göndermiştir. Söz konusu hatıraların bir bölümünde, Sarı Gelin'le ilgili bir kısım da bulunmaktadır. Temelî, Sarı Gelin hikâyesinin Ermenilere mal edilmesinden çok rahatsızlık duymuş; hikâyede geçen hadiseye bizzat nenesinin şahit olduğunu ve hadisenin aşağıda anlatıldığı gibi vuku bulduğunu ısrarla belirtmiştir.

Bakalım Temelî'nin babaannesinden dinlediği Sarı Gelin'in hikâyesi nasıldır?

.....

Yorucu bir yolculuktan sonra Erzurum'un Gâvurboğan mahallesine geldik. Orada bir terk edilmiş çok eski bir harabe görüntüsündeki evin kenarına göçü durdurduk. Yanımızda Zeynep Nene dedikleri bir nenenin evi vardı. Ev, nenenin kendi eviydi ve büyük bir bahçe içerisindeydi. Biz buraya gece gelmiştik. Nene, bizimle çok ilgilendi; göçümüzü bahçesinin içine aldı. Atlarımız ve öküzlerimizi onun ahırına bağladık. O gece çok soğuktu. Çoluk çocuğumuzu evine aldı. O dondurucu soğukta bizi dışarıda bırakmadı evine aldı.

Nenenin yanında, Hatice isminde sarışın bir kız vardı. Onun kim olduğunu sorduk.

-Bu benim Sarı Gelin, ama hem de torunum, demişti.

Ninenin ahırında dört tane ineği vardı. Geçimini bunların sütlerinden sağlıyormuş.

Ertesi gün o Zeynep Nene sabah kuşluk vakti iki eline iki tane süt güğümü alıp çarşıya süt satmaya gitti. Yaklaşık beş saat sonra gözyaşlarıyla iki asker eşliğinde geri döndü. Sarı Gelin dediği kız sordu:

-Nene! Ne oldu, neden ağlıyorsun?

Zeynep Nene cevap verdi.

-Ooooy Ooy! Ah nenen ölsün Sarı Gelin, dedi.

Meğer kızın nişanlısı şehit düşmüş, Nene de onun haberini almış. Tabi kıza

doğrudan doğruya söyleyememiş, sadece; “Nenen ölsün Sarı Gelin” diyordu.

Nene, dizlerine vurarak hem ağladı, hem ağıt yakıyordu. Biz, sorduk o anlattı:

Zeynep Nene'nin Mehmet'le Hüseyin iki oğlu varmış. Eşi Doksanüç Harbinde (1877-1888) şehit olmuş. Dul haliyle bu iki oğlunu büyütüp evlendirmiş. Birinden Hatice isminde kız, birinden de Hasan adında oğlan torunu olmuş. Çocukları Birinci Dünya Savaşına gitmişler bir daha da geriye gelmemişler. Bu haberden sonra gelinleri başkalarıyla evlenip evden ayrılmışlar. Nene, daha küçük çocukken sarışın olduğu için Haticeyi hep “Sarı Gelin” diye severmiş. Hasan, Nene'sine daima; “

-Nene! Ben de dedem ve babam gibi bu vatan için savaşıcağım, gerekirse şehit olacağım, dermiş.

Nene de;

-Aman oğlum, ağzından yel alsın. Benim senden başka kimsem yok; bir sen bir de Sarı Gelin. Size de bir şey olursa, benim halim nice olur?” dermiş.

Bu arada Nene'nin, torunları büyümüş. Zeynep Nene, torunları Hatice ile Hasan'ı birbirine nişanlamış. Bu sırada Hasan'ın sülüsü gelmiş.

Nene, sülüsü alarak Yakutiye'deki askerlik şubesine gitmiş ve komutanın huzuruna çıkmış.

-Evlâdım! Benim kocam ve iki oğlum şehit oldular. Elimde erkek olarak torunum Hasan'ım kaldı. O da giderse ben ne yaparım, demiş.

Komutan Zeynep nene'nin yanına gelip ellerini elinin içine almış ve demiş ki:

-Nene memleket elden gidiyor. Gerekirse sen de ben de hep şehit olacağız. Bu memleketi Ruslara ve Ermenilere mi bırakalım. Savaşmaktan başka şansımız yok.

Hasan, komutanla konuştuklarını öğrenince Nene'ye çok kızmış. Elinden sülüsü almış ve ertesi gün askerlik şubesine gitmiş, muamelelerini yaptırmış, üç gün sonra da askere gitmiş. Nene'nin ve Sarı Gelin'in ayrılması çok zor olmuş. Hasan askerdeyken Nene'yle torunu inekleri sağıp süt satarak geçiniyorlarmış.

Biz Nene'nin yanına daha yeni komşu olarak gelmiştik. Nene'nin ağlayıp fizah ettiği gün Erzurum'a, şehit olanların haberi gelmiş. Şehit olanların isimleri içinde torununun adını görünce Nene'nin dünyası yıkılmış. Şubenin önüne yığılıp kalmış, sanki ağzı dili alınmış gibi donup kalmış, konuşamamış, kımıldayamamış. İki asker onu evine getirmiş. Nenenin ağlamasını duyunca yanına gittik. “Nene'n ölsün Sarı Gelin” diyor başka bir şey demiyordu. Konu komşu toplandı. Zeynep Nene, bir yandan ağlıyor, bir yandan da ağıt yakıyordu. Yanan yüreğini şu sözlerle soğutmaya çalışıyordu.

<i>Erzurum çarşı pazar</i>	(neydim aman)
<i>İçinde bir kız gezer</i>	(oy nenen ölsün Sarı Gelin)
<i>Elinde divit kalem</i>	(neydim aman)
<i>Dertlere derman yazar</i>	(oy nenen ölsün Sarı Gelin)

Erzurum'da ak kuşlar (neydim aman)
Kanatları gümüşler (oy nenen ölsün Sarı Gelin)
Kuşlar isim yazıyor (neydim aman)
Bu ne acaip işler (oy nenen ölsün Sarı Gelin)

Bu dağlar bizim dağlar (neydim aman)
Tükendi özüm dağlar (oy nenen ölsün Sarı Gelin)
Hasan'ım şehit olmuş (neydim aman)
Diner mi sızım dağlar (oy nenen ölsün Sarı Gelin)

Bu yol Pasin'e gider (neydim aman)
Döner tersine gider (oy nenen ölsün Sarı Gelin)
Hasan'ım şehit olmuş (neydim aman)
Kuşlar yasına gider (oy nenen ölsün Sarı Gelin)

Bu dağlar demirdendir (neydim aman)
Geçen gün ömürdendir (oy nenen ölsün Sarı Gelin)
Feleğin bir kuşu var (neydim aman)
Cırnağı demirdendir (oy nenen ölsün Sarı Gelin)

Âşık Temelî, babaannesinden bahsederken çocukluğunda sık sık babaannesinin Erzurum'un Gâvurboğan mahallesinde vuku bulan bu acı hadiseyi kendilerine anlattığını ve kadıncağızın efkârlandıkça hep bu ağıtı terennüm ettiğinden söz eder..

"Ermeni türküsü olarak lanse edilen *Sarı Gelin* türküsünün doğuşu bu şekildedir. Buna bizatihi rahmetlik babaannem ve komşularımız şahittir. Babaannem bu türküyü sık sık mırıldanırdı. Bu türküyü ben de ondan öğrenmiştim. Şimdi ise, Ermeni yanlıları ya da hayranları bu türkünün Ermeni Türküsü olduğuna bizleri inandırmaya çalışıyorlar, üstelik kendi kalemlerimizle... Çok yazık!!!"

.....

Temelî'nin konu ile ilgili olarak anlattıkları bundan ibaret. Diğer sarı Gelin anlatmalarından oldukça farklı olan bu anlatmanın manzum kısımlarında oldukça benzerlik vardır. Üstelik buradaki manzum parçaların sayısı diğerlerinden fazladır.

Sarı Gelin hikâyesinin aslı bu mudur, bunu bilemeyiz. Bize düşen anlatılan malzemeyi kaybolmaktan kurtarmak ve bununla gerçeğe ve geleceğe ışık tutmaktır.

Sivas, 21 Aralık 2008

Saat: 22.30